

ความคิดเชิงวิพากษ์
สร้างได้ตั้งแต่
วัยเด็ก

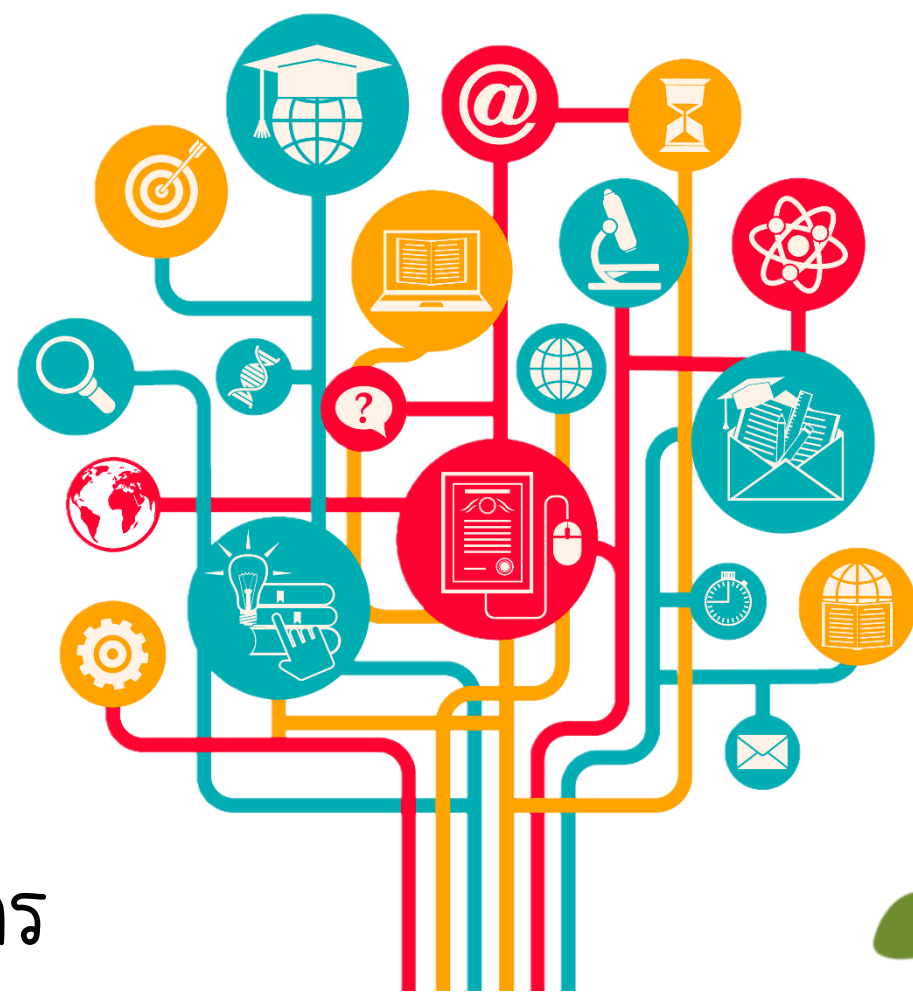
บทความโดย นพ.นัทธร สิทธานัมัย
ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย

ความคิดเชิงวิพากษ์ สร้างได้ตั้งแต่ วัยเด็ก

การคิด (Thinking) หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญาในการที่จะกระทำต่อตัวแทนของข้อมูล อาจเป็นคำพูด รูปภาพ เสียงหรือข้อมูลรูปแบบอื่น การคิดเป็นการเปลี่ยนตัวแทนของข้อมูลให้เป็นรูปแบบใหม่และแตกต่างออกไปเพื่อตอบคำถาม แก้ปัญหา หรือช่วยให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

ความคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking) หรือทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นทักษะในการคัดสรรข้อมูลที่เชื่อถือได้และตรงประเด็นมาสนับสนุนหรือปกป้องความคิดของตนเอง แยกแยะความเห็นส่วนตัว อคติ และตรรกะที่ผิดเพี้ยนจากความจริงได้ สามารถโต้แย้งด้วยเหตุผลที่มีน้ำหนัก เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงของเหตุปัจจัย มองประเด็นได้หลายแง่มุม จนสามารถอนุมานข้อสรุปที่ถูกต้องเชื่อถือได้ในที่สุด ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะหนึ่งในกรอบการเรียนรู้เพื่อศตวรรษที่ 21 การคิดอย่างมีวิจารณญาณต้องอาศัยคุณลักษณะของ การมีสติ มีจิตสำนึก มีความอยากรู้อยากเห็น มีการครุ่นคิดไตร่ตรองรอบคอบ มีการตั้งคำถาม มีการค้นหาคำตอบ

ในด้านการปฏิบัติที่เด็ก จะคิดอย่างมีวิจารณญาณได้

ประกอบด้วย

1

รู้ว่าปัญหาที่กำลังเผชิญ คืออะไร
กำหนดปัญหาได้ถูกต้องตรงประเด็น
มีความสนใจ ตั้งคำถามเพื่อเจาะลึก
สถานการณ์ปัญหาที่เผชิญอยู่ทุกแง่
ทุกมุม เพื่อให้เกิดข้อตกลงเบื้องต้น
ที่มีความหลากหลาย

2

มีความสนใจและมีความไวต่อสิ่งที่มีผลต่อสถานการณ์
ที่เผชิญอยู่สามารถวิเคราะห์ได้ว่าเหตุนั้น
มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อสถานการณ์ที่กำลัง
วิเคราะห์อยู่อย่างไรมองเหตุการณ์ได้รอบด้าน
ไม่ด่วนตัดสินใจโดยพิจารณาจากข้อมูลเพียงด้านเดียว

3

ต้องมีความสามารถในการสร้างจินตนาการ
และแสวงหาทางเลือกที่หลากหลาย
เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีความคิด
สร้างสรรค์รู้จักคิดนอกกรอบ

4

สามารถสะท้อนคิดและพิจารณากฎเกณฑ์
หรือการปฏิบัติตรวจสอบความถูกต้องของ
กฎเกณฑ์หรือการปฏิบัติได้อย่างรอบคอบ
ไม่ด่วนเชื่อหรือทำตามสิ่งที่ทำตาม ๆ กันมา
โดยขาดการวิเคราะห์เหตุผล หรือผลดี
ผลเสียของการกระทำ

ส่วนประกอบของความคิดเชิง วิพากษ์ **critical thinking** คือ

- ✿ การวิเคราะห์ความคล้ายคลึงกัน
- ✿ การแยกประเภทและการจัดหมวดหมู่
- ✿ การหาข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้อง
- ✿ การหาข้อมูลจากสิ่งที่เบี่ยงเบนไป
- ✿ การทดสอบสมมติฐาน
- ✿ รู้ปัจจัยที่อาจทำให้เกิดผิดพลาด เกิดอคติ
- ✿ รู้จักแยกแยะข้อมูลที่ได้รับว่าเป็นสิ่งที่ได้จากการ
ศึกษาหรือเป็นการแปลผลการศึกษาค้นคว้าหรือไม่

“การสอนเด็กให้มีความคิดเชิงวิพากษ์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็น
ควรทำความเข้าใจกับการสอนเนื้อหา ควรสอนหลักการของการคิดที่ชัดเจน
ชวนให้คิดถึงกระบวนการในการหาคำตอบว่าได้คำตอบอย่างไร”

หมอชวนรู้

ความคิดเชิงวิพากษ์
สร้างได้ตั้งแต่ วัยเด็ก

3

หลักการในการ การคิดเชิงวิพากษ์สำหรับเด็ก

1. เริ่มสอนตั้งแต่เด็กเล็ก สอนให้เด็กรู้จัก
ให้เหตุผลกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน

3. กระตุ้นให้เด็กถามคำถามเพื่อให้เกิดนิสัย
ใฝ่รู้ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความเห็นต่าง

พยายามให้เหตุผลในสิ่งที่เราสั่งให้
เด็กทำ ไม่ใช่สั่งอย่างเดียว

5. ให้เด็กมีโอกาสดิบายสิ่งต่าง ๆ
โดยใช้คำพูดของตนเอง

4. กระตุ้นให้เด็กลองคิดถึงทางออกหรือคำอธิบายอื่น ๆ
เพื่อให้เด็กเป็นคนที่ยืดหยุ่นทางความคิด

6. พุดคุยถึงสิ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจ
อคติต่าง ๆ

7. ฝึกการคิดต่อเรื่องต่าง ๆ ในหลายแง่มมนอกเหนือ
จากเนื้อหาทางวิชาการเช่นในแง่การเมือง จริยธรรม

8. ฝึกให้เด็กเขียนเรียบเรียงความเห็น
หรือความคิด

